

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

ПОЕТИКА ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

УДК 82–1:821.161.2

Анісімова Н. П.,
доктор філологічних наук,
Бердянський державний педагогічний університет

СВІТОГЛЯДНІ Й ЕСТЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОЕТИЧНИХ ПОКОЛІНЬ 60–80-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

Поетичний рух другої половини ХХ століття позначений виникненням літературних генерацій, які своєю творчістю і світоглядними засадами протидіяли соціалістичному реалізму, розбудовуючи альтернативні художні моделі. Це передусім покоління 60-х, 70-х та 80-х років, відомі під назвами “шістдесятники”, “сімдесятники”, “вісімдесятники”. Культурно-історичні умови постання цих генерацій цілком відмінні: якщо суспільною передумовою формування шістдесятників є “хрущовська відлига”, то генерації 70-х і 80-х постали всередині тоталітарної системи – “в самому мороці суспільного застою” [11, 51], що, звісно, спричинило відсутність відкритого спротиву, заганняючи його в естетичну площину – у підтекстові глибини вірша.

Настанова на модернізацію естетичних засад поезії, оновлення її виражальних засобів споріднює покоління 80-х із шістдесятниками. Тож має рацію Володимир Моренець, який наголосив: “Усе, що розповивалося у 80-ті роки і вилилося в могутню хвилю “вісімдесятників” із цілою плеядою талантів першої величини, концептуально започатковувалося на “краєчку відлиги”” [12, 23]. Суголосну думку висловив і Микола Ільницький, який віднайшов генетичні джерела модерністських пошуків молодих поетів 80-х у творчості шістдесятників: “Для такого порівнювання є серйозні підстави, передусім – прагнення до оригінальності, до художнього експерименту, часом навіть зухвалого” [4, 134]. Про нерозривний зв’язок цих естетичних явищ писали Марія Моклиця [10, 98], Микола Ткачук [22, 160]. Незважаючи на певні напрацювання дослідників, питання світоглядно-естетичної подібності та розбіжності між означеними поколіннями потребує більш ґрунтовного висвітлення.

Єднають поетичні рухи 60-х і 80-х суголосні художні пошуки, які хоч і не декларувалися, проте стали визначальними у розбудові естетичних моделей світу: прагнення модернізувати поезію, повернути їй особистісне, людське обличчя; відродження національної проблематики, увага до історичного минулого; націленість на новизну, експериментування; зорієнтованість на культурні здобутки європейської поезії, особливо на модерну лірику Т. С. Еліота, Е. Паунда, Р.-М. Рільке та ін. Обидва покоління прагнули утвердити модерністські тенденції в українській поезії, які через ідеологічні утиски були нівельовані й розпорошені, не набувши цілісного й завершеного вигляду. У творчих середовищах цих поколінь були створені сприятливі умови для вияву “іманентної енергії оновлення”, а також відбувалося “поновлення [...] конституюючих рис українського Модернізму: європейська орієнтація, формальне новаторство [...]”. Шістдесятники “інтегрували естетичний час українського Модернізму 20-х в українську культуру 60-х” [18, 75], тоді як

представники покоління 80-х змогли талановито синтезувати творчі напрацювання попередніх “хвиль” модернізму.

При всій подібності варто зауважити, що “поколіннєве переживання” у шістдесятників та поетів 80-х відмінне, причому основний критерій вододілу пролягає саме у світоглядній площині. Відтак важко погодитися з Михайлом Наєнком, який, називаючи представників пізнього модернізму, твердить, що “шістдесятники, діаспорні поети, вісімдесятники – все явища одного (хоч і не однотипного) стильового порядку [...]” [15, 7]. Суттєві відмінності між поетичними поколіннями 60-х і 80-х зумовлені різними умовами формування та джерелами еволюційного руху, що не могло не відбитися на світовідчутті їхніх репрезентантів. Шістдесятники як творче покоління сформувалися в умовах демократизації всіх сфер суспільного життя в Україні, поставши на хвилі культурницького руху, тоді як генерація 80-х заявила про себе у час соціально-політичної і культурної кризи. Більшість шістдесятників, виступивши новаторами в царині поезії, все ж залишалася у полоні неонародницьких тенденцій, які перешкоджали поступальному розвитку української літератури у напрямі до світової. Юрій Тарнавський зауважив, що шістдесятники “не зуміли все-таки очистити себе від твердої шкаралуці традиції української поезії, яку раніше вже скинули члени Нью-Йоркської групи, і надалше залишалися крамповані нею. Спорадичні спроби модернізувати себе декого з шістдесятників факту не міняють [...]. Говорили про пекучі теми українського народу – теми національні, – а стилєво залишалися соцреалістами” [20, 174].

Шістдесятники наївно вірили у можливість оновлення та гуманізації комуністичної системи, проголосивши ідею суспільного призначення літератури. Свій світогляд вони активно виявили у вигляді культурницького і національно-визвольного руху. Натомість поети 80-х відмежовувалися від суспільнотворчих поривів попередників, від притаманного для них неоромантичного погляду в осягненні світу. Досить удадо відмінність між цими поколіннями визначила Оксана Пахльовська: “Шістдесятники збунтувалися проти влади. Вісімдесятники збунтувалися проти шістдесятників” [18, 79]. “Бунт” покоління 80-х виявився у гострій опозиції до ідеологічної заангажованості, якою “перехворіли” “новобранці” поезії. Відтак вісімдесятників доцільно назвати “перехідним поколінням”, що постало “на руїнах” агонізуючого тоталітаризму.

Головна відмінність між поетичними рухами, за В. Моренцем, полягає у принциповому відмежуванні генерації 80-х від “соцреалістичної” моделі, в усвідомленій світоглядно-філософській *інакшості поетів*. Якщо частина шістдесятників в умовах стагнації вимушено йшла на компроміси з державною ідеологією, хоча й намагаючись із нею полемізувати, то представники поетичного покоління 80-х “свідомо ігнорували “соцреалістичні” канони, послідовно дистанціюючись від суспільно-політичних реалій” [13, 168]. “У цьому сенсі поезія покоління 80-х є явищем цілісним, яке логічно і природно виросло з феномену шістдесятництва, ним детерміноване і ним же спонукуване до інакшості”, – зауважує Людмила Тарнашинська [21, 27]. Істотна відмінність полягає в тому, що “зусилля шістдесятників були спрямовані на шалено-руйнівне “вривання” в усталені канони і приписи, на декларування нової естетичної парадигми”, тоді як лірика

покоління 80-х та поетів Київської школи “покликана була нести не менш потужну енергію внутрішнього спокою” [21, 28].

У творчості представників генерації 80-х модернізується і концепція людини, відмінна певною мірою від концепції шістдесятників: утверджується пріоритет індивідуального над колективним, права особистості, а не абстрактні інтереси суспільства. Людина зображується теж із постійним зміщенням поглядів на буття, з ірраціональним світовідчуттям та інтуїцією. Пізній модернізм 1960–1980-х рр. засвідчив духовне пробудження особистості, що зацікавилася сама собою і почала блукання в лабіринтах своїх внутрішніх проблем і протиріч. Можна твердити, що поява вісімдесятників була історично і культурно зумовлена: ця генерація ознаменувала перехідний період – від пристосування до тоталітарної системи і навіть певної співпраці з нею “офіційних” шістдесятників до рішучого заперечення будь-яких кон’юктурних проявів та заангажованості. Отже, спорідненість двох поетичних поколінь спостерігається передусім “у спільності ідей, які вони утверджують, у почутті громадянськості, активної життєвої позиції”. Проте в художньому втіленні цих ідей, у способі їх реалізації, за спостереженнями Миколи Ільницького, є помітна різниця. “Тривога планетарна” (І. Драч) виявлялася у поезії шістдесятих через образи широкоформатні, через охоплення глобальних масштабів. У творчості поетів 80-х “та ж тривога за долю планети, за долю людства [...] бачиться не з відстані, часової і просторової, а впливає наче зсередини самої природи, наче запрограмована в ній [...]”. У поезії покоління 80-х відбувається “зміна кута зору від планетарної глобальності до, сказати б, земної локалізації” [4, 135–136].

Шістдесятники (Д. Павличко, В. Симоненко та ін.) були прихильниками публіцистичного стилю, основним нервом якого стало проголошення пріоритету колективного над особистісним, тоді як покоління 80-х запропонувало якісно інший рівень естетичного осягнення світу, внівши в поезію онтологічні мотиви, буттєвісну проблематику, загострене суб’єктивне начало, міфологізм мислення, поєднання свідомого та несвідомого, раціонального й ірраціонального. Представники пізнього модернізму 80-х (Наталка Білоцерківець, Оксана Забужко, Світлана Короненко) розбудували підкреслено особистісний, камерний естетичний світ, у якому “відчутні три особливості: превалювання “Я” над “Ми”, людини над суспільством: принцип поліфонії як багатоголосся світу, в якому мають свою правду і комашка, і нога, що її витопає; іронічна відстороненість від світу” [2, 8–9].

Споріднює покоління і “філологічність” поетичного таланту [6, 188]. Як зазначає Олена Никанорова, “проблеми інтелектуальності поезії дискутувались як у 60-х, так й у 80-х роках” [17, 194]. “Перетканість лірики покоління 80-х “культурологічною” тематикою й літературно-мистецькими алюзіями” [17, 192], широкі асоціативні заглиблення, “сприйняття культури як факту життя” [5, 10] – це продовження традиції, пов’язаної у ХХ ст. з іменами “неокласиків”, поетів празького та варшавського кола, М. Бажана, В. Стуса, шістдесятників та багатьох інших. Поети покоління 80-х (Василь Герасим’юк, Іван Малкович, Петро Мідянка, Ігор Римарук) поглиблюють фольклорне підґрунтя лірики своїх попередників, відкриваючи для себе не лише раннього П. Тичину, а також Б.-І. Антонича, Є. Плужника, В. Свідзінського.

Деякі дослідники твердять, що у порівнянні з шістдесятниками вісімдесятникам бракує естетичної неповторності та наскрізного духу відродження. Такий погляд є помилковим і не умотивованим. Джерела стильової манери окремих представників поетичного покоління 80-х простежуються у творчих новаціях шістдесятників. “Притчово-метафоричний стиль вісімдесятників, – зауважує Євген Нахлік, – має своє коріння в українській “космічно-універсальній”, символіко-алегоричній поезії [...] поезії шістдесятників, зосібна І. Драча” [16, 18]. У плані модернізації художньої свідомості покоління 80-х пішло далі своїх попередників. Попри яскраві стильові експерименти, художні пошуки поетів-новаторів І. Драча, М. Вінграновського були звужені приписами “соцреалізму” та й тривали впродовж незначного періоду. Про естетичну обмеженість шістдесятників писав Богдан Бойчук: “Прийнявши принцип оновлення української поезії (як і Нью-Йоркська група), шістдесятники не глянули вперед, до творчих нуртувань Заходу, а пішли назад, до літературних традицій двадцятих років. Тому в стилістичному сенсі не відкрили нової чи унікальної сторінки в українській поезії. Вони освіжили чи відновили лише традиції двадцятих років” [19, 216].

Таким чином, поетичне покоління 80-х існувало у принципово інших культурно-історичних та суспільних умовах і в певному сенсі утверджувалося в протиставленні до традиції шістдесятництва. В одному з інтерв'ю Ігор Римарук зазначив, що вісімдесятники “ніколи не мали їх за супротивників. Ми писали не краще чи гірше – інакше. Жили – також інакше, за власними правилами, які, вочевидь, не підійшли б ні першим, ні другим... Чи не найбільшою заслугою “вісімдесятників” перед українською літературою є те, що вони подали приклад моральності... Зокрема, поети-“вісімдесятники” повернули віршеві його істинне призначення і смисл, який – не поза віршем, а в ньому самому, диктується не добрими намірами чи політичною кон'юнктурою, а законами розвитку самої мови, які відмінюють наперед заготовлені рішення” [3].

Тісні зв'язки простежуються і з генерацією 70-х, щодо якої Юрій Ковалів наголосив: “Поетичний рух 70-х отримав назву “тихої лірики”. Очевидно, йшлося про непомітне входження цього покоління у літературу, особливо інтонаційну стриманість їхньої внутрішньо-зосередженої поезії” [8, 100]. Отже, “тиха лірика” – умовна назва поетичного напрямку в українській літературі 70-х – поч. 80-х рр. ХХ ст., що мав переважно натурфілософське спрямування, характеризувався увагою до онтологічних проблем існування людини, заперечував настанови “соцреалізму”, намагаючись не конфліктувати з ним. Творчість її представників – Ірини Жиленко, Володимира Затулівітра, Анатолія Кичинського, Павла Мовчана, Володимира Підпалого, Людмили Скирди, Леоніда Талалая, Людмили Таран та ін. – стала близькою модерністським пошукам покоління 80-х такими чинниками: “зміна кута зору від планетарної глобальності до земної локалізації” [4, 137]; тяжіння до соціально-історичної конкретності, точності образних асоціацій, філософської багатовимірності образу; перехід “від “космічних” пристрастей до морально-філософської проблематики конкретного людського буття”; трансформація фольклорної образності та символіки; посилення історизму художнього мислення [6, 101, 116, 135, 173].

Певний вплив представників “тихої лірики” на покоління 80-х був зумовлений самою суспільною і культурною ситуацією в Україні, яку влучно схарактеризував Іван Дзюба: “70-ті роки ХХ ст. ввійшли в історію “одної шостої частини світу” як період згубного “застою”, майже пропашости [...]. Всупереч усім “зачисткам” культурної території та цензурному тискові, тривало поступове розхитування догм “соціалістичного реалізму”, збагачення мистецьких форм, тихе “протягування” – з невинним виглядом – зразків і тенденцій західного авангарду (в поезії від Т.С. Еліота, Езри Паунда й Сен-Жон Перса до Тадеуша Ружеви́ча й Збігнєва Герберта) [...]” [1, 8]. Іван Дзюба наголосив, що умови формування “тихої лірики” припадають на “період безчасся” у суспільному бутті. Тісна злютованість поколінь 70-х і 80-х років незаперечна: їх об’єднує прагнення змінити пріоритети у поезії – відійти від ідеологічної заангажованості і звернутися до естетичних засад. Саме представники “витісненого” покоління 70-х уплинули на формування потужного натурфілософського струменя у текстах Наталки Білоцерківець, Світлани Короненко, Петра Мідянки. Умови формування всередині тоталітарної системи дали підстави Володимирі Моренцю назвати покоління 80-х перекірливими пасинками пізнього “застою”, які прийшли в літературу “з вірою в доконечність кардинальних світоглядних змін, вироблення нових моральних, філософських, навіть ідейно-естетичних орієнтацій” [11, 67].

Водночас варто зауважити, що між поколіннями 70-х і 80-х був глибокий внутрішній конфлікт світоглядно-естетичного плану, основний сенс якого означив Юрій Ковалів: “Реакція нового поетичного призову спрямовувалася не так проти “натурфілософської” лірики минулого десятиліття, як проти короткозорої видавничої практики, що вимагала від поета полакованих “паровозиків”, а не художнього відкриття життєвої правди, як проти соціальної інерції, що негативно позначилась на явищах” [7, 100]. Поетичне покоління 80-х у творчості своїх кращих представників (Василь Герасим’юк, Ігор Римарук, Тарас Федюк) не сприйняло “інтонаційну стриманість, внутрішню зосередженість поезії” 70-х (В. Затуливітер, Л. Талалай) [7, 100], явивши світові гостроконфліктну й есхатологічно забарвлену лірику.

Особливо вагомий вплив на поетичне покоління 80-х мали дисиденти Ігор Калинець, Василь Стус, а також представники літературного андеґраунду (Микола Воробйов, Василь Голобородько, Михайло Григорів, Віктор Кордун), які згуртувалися у Київську школу. Ознайомлення з творчістю її репрезентантів стало для молодих дебютантів 80-х справжнім естетичним потрясінням та відкриттям, оскільки вони “впізнали” у текстах попередників мотиви, образи, суголосні власним художнім пошукам. Київська школа поезії, рішуче заперечивши такі явища епохи застою як конформізм, засилля “внутрішнього цензора”, ідеологічний диктат, здійснила кардинальний переворот в естетичній свідомості. Поети-нонконформісти піддали критиці деякі канони шістдесятників, рішуче відмежувавшись від народницьких концепцій мистецтва та політичної заангажованості, притаманних попередникам. В основі світогляду поетів Київської школи була закладена “триєдність свободи”: свобода поетичного творення, свобода особистості, свобода народу [див.: 10, 9]. “Офіційні” шістдесятники, перебуваючи в полоні рожевих ілюзій, сподівалися на

примарну гуманізацію ідей “соцреалізму”, натомість “кияни” вивільнялися з-під їх засилля, знаходячи художні цінності в суто етичній та естетичній площинах, що засвідчувало іманентну основу мистецтва.

Із Київською школою покоління 80-х пов’язує “варіант поетичного світосприймання як талановитого художнього бунту в межах певної естетичної системи [...]” [12, 27]. Обидва естетичні явища дають яскраві зразки стильової подібності у розбудові модерністського дискурсу: поетів однаковою мірою можна назвати “метафористами”, “українськими герметиками”, прихильниками асоціативно-метафоричної манери письма тощо. Саме від представників Київської школи покоління 80-х творчо перейняло драматизм поетичного світовідчуття, спричинений передусім забуттям національних джерел і традицій. У В. Голобородька це символізують образи висохлої криниці чи зарослої стежки; у В. Герасим’юка, І. Римарука, І. Малковича – архетипний образ “порожньої хати”, “хати-пустки”. Творчі знахідки представників Київської школи у царині міфопоетики, оперті на засади пантеїстичного світовідчуття та язичницько-християнського синкретизму, спонукали і покоління 80-х до активного художнього трансформування в індивідуальних образних структурах глибинних національних архетипів. Представники обох поколінь виступили міфологізаторами, втілюючи першообрази у різні поетичні форми. Активізація міфології та фольклору давала можливість поетам деміфологізувати зужиті національні міфи радянського стибу і водночас виступати активними міфотворцями. Цим самим вони боролися з усталеними канонами “соцреалізму” і народницькими стереотипами у сприйнятті та відтворенні навколишньої дійсності. Від поетів Київської школи вісімдесятники-модерністи творчо засвоювали ірраціоналізм художнього мислення, асоціативну метафоричність, багатство сюрреалістичних візій, вільний вірш тощо. Саме “кияни” стали для генерації 1980-х своєрідним естетичним “містком” для засвоєння вітчизняними поетами модерністських пошуків Нью-Йоркської групи. З цього приводу Юрій Тарнавський наголосив: “Відновлюючи традиції модернізму, поети Київської школи продовжили і розвинули справу, розпочату еміграційним об’єднанням” [20, 174].

Попри наявність суголосних мотивів, образів та стильових особливостей, кожне з явищ поетичного руху другої половини ХХ століття відзначається оригінальністю й особливою інакшістю. Об’єднує генерації 1960–1980-х років прагнення протистояти засадам “соцреалізму”, модернізувати художню свідомість та звільнити її від ідеологічних упливів і надмірної заангажованості. Естетичний феномен поколінь шістдесятників і вісімдесятників – у справжньому вибуху свободи творчості, проголошенні абсолютної світочуттєвої розкутості митця і незалежності від будь-якого офіціозу. Генерація 80-х та представники Київської школи здійснили справжній естетичний прорив на проблемно-тематичному рівні поезії: вони відверто ігнорували псевдоактуальну проблематику, звільняючись від неонародницьких тенденцій, від упливу ідеологічних канонів. Об’єднуючим чинником є переконання у необхідності вирвати українську поезію з ідеологічного вакууму та наблизити її до європейських модерністських пошуків. Творчість вісімдесятників позначена кардинальним розхитуванням та руйнуванням основ радянської ідеології:

підхопивши традиції дисидентів, молоді поети 80-х років основний пафос спрямували проти приписів і засад тоталітарної системи.

Література

1. Герасим'юк В. Була така земля : Вибране / В. Герасим'юк ; [вст. ст. І. Дзюби]. – К. : Факт, 2003. – 392 с.
2. Даниленко В. Історія одного ісходу / В. Даниленко // Квіти в темній кімнаті: сучасна українська новела : найяскравіші зразки української новелістики за останні 15 років. – К. : Генеза, 1997. – С. 5–15.
3. Ігор Римарук: “Кожна перемога в поезії – піррова...” [Електронний ресурс] // Інтерв'ю вела Інна Долженкова. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/kultura/igor-rimaruk-kozhna-peremoga-v-poeziyi-pirrova>.
4. Ільницький М. Перегук через покоління / М. Ільницький // У фокусі віддзеркалень : [статті ; портрети ; спогади]. – Л. : ЛНУ імені І. Франка, 2005. – С. 113–137.
5. Ільницький М. Сучасна українська поезія / М. Ільницький. – К., 1987. – 48 с.
6. Ільницький М. М. Багатогранність єдності: проблемно-стильові тенденції сучасної української поезії / М. Ільницький. – К. : Дніпро, 1984. – 240 с.
7. Ковалів Ю. З одного джерела / Ю. Ковалів // Діалектика художнього пошуку. Літературний процес 60–80-х рр. / [авт. кол. Агеєва В., Бойко Л., Вакулєнко Д., Дончик В. та ін.]. – К. : Наукова думка, 1989. – С. 81–107.
8. Колесник В. Київська школа та Віктор Кордун: поезія зворотності / В. Колесник // Світо-Вид. – 1999. – № 4 (37). – С. 47–80.
9. Кордун В. Київська школа поезії – що це таке? / В. Кордун // Світо-Вид. – 1997. – № 1–2. – С. 7–20.
10. Моклиця М. Український модернізм у європейському вимірі / М. Моклиця // Волинь філологічна: текст і контекст. – Луцьк : Вежа, 2008. – Вип. 6. – Ч. 1. – С. 93–102.
11. Моренець В. Сучасна українська лірика (Особливості розвитку і логіка саморуку) : дис. ... д. філол. н. : 10.01.02 “Українська література” / В. Моренець. – К., 1994. – 442 с.
12. Моренець В. “Слово, що випало з мовчання філософів” / В. Моренець // Слово і Час. – 1997. – № 4. – С. 17–28.
13. Моренець В. Прощання з ідеологічною вічністю: поезія 80–90-х р. / В. Моренець // Березіль. – 1997. – № 1–2. – С. 166–172.
14. Моренець В. Перегук через океан і десятиліття / В. Моренець // Літ. Україна. – 1990. – 17 травня. – С. 5.
15. Наєнко М. Дискурс модерного літературознавства / М. Наєнко // Дивослово. – 2002. – № 11. – С. 4–8.
16. Нахлік Є. До суперечки про поетичні дебюти 80-х / Є. Нахлік // Рад. літературознавство. – 1987. – № 4. – С. 13–20.
17. Никанорова О. “Згадайте “Даму з камеліями...”” / О. Никанорова // Жовтень. – 1988. – № 7. – С. 191–196.
18. Пахльовська О. Українські шістдесятники: філософія бунту / О. Пахльовська // Сучасність. – 2000. – № 4. – С. 65–84.
19. Розмова у двох роках і двох континентах : [інтерв'ю Є. Шемчук з Б. Бойчуком] // Сучасність. – 1995. – № 7–8. – С. 214–216.
20. Тарнавський Ю. Акварій у морі. Про минуле і сучасне Нью-Йоркської групи / Ю. Тарнавський // Кур'єр Кривбасу. – 2006. – № 2000. – С. 160–177.
21. Тарнашинська Л. “Епоха світання” постшістдесятників: поезія Віктора Кордуна на лезі “між” / Л. Тарнашинська // Слово і Час. – 2002. – № 1. – С. 27–34.
22. Ткачук М. Елегантна красуня у модній сукні: П'ята поетична касета “Молоді” / М. Ткачук // Вітчизна. – 1990. – № 4. – С. 160–163.

Анотація

У статті розглядаються спільні та відмінні риси між поетичними рухами в українській літературі другої половини ХХ ст. – поколіннями 1960-х, 1970-х, 1980-х років (шістдесятниками, сімдесятниками, вісімдесятниками). Аналізуються різні культурно-історичні умови формування, що викликали відмінності в світоглядно-естетичних засадах їх представників. Особлива увага звертається на розрізнення концепції людини у творчості поколінь 1960-х, 1980-х років. Проводиться зіставлення естетики вісімдесятників і представників “тихої лірики” та Київської школи поезії. Визначаються форми естетичного бунту поколінь проти канонів соціалістичного реалізму. Наводяться погляди найавторитетніших дослідників генераційного принципу літературного процесу; висвітлюються дискусійні питання його наукової рецепції.

Ключові слова: поетичний рух, поетична генерація, культурно-історична епоха, концепція людини, соціалістичний реалізм, “тиха лірика”, Київська школа поезії.

Аннотация

В статье рассмотрены общие и отличительные черты между поэтическими движениями в украинской литературе второй половины ХХ века – поколениями 1960-х, 1970-х, 1980-х годов (шестидесятниками, семидесятниками, восьмидесятниками). Проанализированы отличительные культурно-исторические условия формирования поколений, вызвавшие различия в мировоззрении и эстетике их представителей. Особенное внимание обращено на сравнение концепции человека в творчестве поколений 1960-х, 1980-х годов. Проведен сопоставительный анализ эстетики восьмидесятников, представителей “тихой лирики” и Киевской школы поэзии. Определены формы эстетического бунта поколений против канонов социалистического реализма. Освещены взгляды наиболее авторитетных исследователей поколенческого принципа литературного процесса, дискуссионные вопросы его научной рецепции.

Ключевые слова: поэтическое движение, поэтическая генерация, шестидесятники, восьмидесятники, культурно-историческая эпоха, концепция человека, социалистический реализм, “тихая лирика”, Киевская школа поэзии.

Summary

In the article the differences and similarities between the poetic movements in Ukrainian literature of the second half of the twentieth century. – Generation of the 1960s, 1970s, 1980s (Sixties, Seventies, visimdesyatnykamy). Various cultural and historical conditions of formation that caused differences in the ideological and aesthetic principles of their representatives. Particular attention is drawn to the distinction between the concept of human creativity in generations of the 1960s-1980s. A comparison of aesthetics and representatives visimdesyatnykiv “silent poetry” and the Kyiv School of Poetry. Identify forms of aesthetic rebellion generations against the canons of socialist realism. We give views of the most respected researchers Generation principle literary process; highlights the controversial issue of his scientific reception.

Keywords: poetic movement, poetic generation, cultural-historical epoch, the concept of man, socialist realism, “silent poetry”, Kyiv School of Poetry.

УДК 821.111:410.1

Бондарь Н. Ю.,
кандидат филологических наук,
Шосткинский институт
Сумского государственного университета

СВОЕОБРАЗИЕ АРХЕТИПА ДОРОГИ В РОМАНЕ У. СТАЙРОНА “ВЫБОР СОФИ”

Роман американского писателя У. Стайрона “Выбор Софи” (1979) – о фашизме и расизме как тотальной проблеме современности. По словам С. Б. Белова, этот